אין ערזוארטונג

(א פראגמענט)
פון משה סטאווסקי

שטיל האָט זיך דער שפּעטיגער הערבסט אויף פעלד און וואלד אנגערוקט א גרויער, א כמורנער, ווי אן אנגעברוגז טער אָנזאגער פאר'ן לאנגען און שווערען ווינטער. וואָס דארף ערשט קומען, ווייט אריים, ווייסיעל דאָס אויג קען פארכאפּען, זיינען טויט־נאקעטע פעלדער געלעגען, שווארצע און טונקעל־גרוי פארוויאנעט גראָז, וואָרצלען פון תבואה שטרוי, וואָס האָבען זיך צו דער ערד געצייגען און אנגעהיבען פוילען. יואָ, נישט וואו האָט נאָך פון נעבעל אריינגעבייכט א סך־לעגער הוי, א סקירלעכ־אויט איינגעדעקטע תבואה וואָס זיינען ווי פארגעסענע אויפ'ן פעלד געווען צוואוארפען און געוואָרט ביז עס וועט זיך שטעלען א ווינטער וועג.

דער נעבעלדיגער טאָג, וואָס האָט זיך זיי א זילבערנער שטויב פון זון אויפגאנג ביז זון אויפגאנג אין דער לופט געטראגען און זי געדיכט געמאכט, איז ווי אויף א הארטען שטיין געפאלען, קיינעם האָט עס ניט דערפריישט און ניט אנגעטרונען.

א פאר פריש צוגעקערטע פעלד־פאר פען האָבען דעם פריישען זוימען פון לאָרן און ווינטערוויץ אין זיך געשפּירט.. און ווי פלוט יונגע פרוינען, וואָס הענען זיך קוים אָפּגעבען רעכענונג פון דעם, וואָס איז געשען... צווישען א סך־זון זכות עקרות אין ניט פארגינגערקעם, האָבען זיי דאָס גרויסע גליק טיעף אין זיך באהאלטען און נאר אין דער שטיל מיט זיך אליין געשווינען.

די שטיקלעך זיינען שוין געשטאנען אין שטאל טיעף אין א באַרג אונטערגעבעטע שטרוי, לאנזאָס און איינטאגיג גע־קייט די "מישינעס". געקייט און איבער־געקייט און זיך צוגעהערט צום זימזען פון רעגעלע אין דרויסען, וואָס האָט פונקט ווי זייער מעלה גרה זיין, פויל אָט אייג־טאגיג אנגעפייפט אין דאך, און פון דאך אויף דער ערד.

אריינגעהענדיג צום ברונעם, האָט מען זיך געפוילט, זיך געריבען איינע אין דער אנדערער, און איינע דער אנדערער פארשטעלט דעם וועג, זיך צוגיפּגעפאָרט־שעם און באהאלטען דעם עק אונטער זיך.

פערד זיינען ביים געווען, און וועלכע־דיג איינער פאר'ן אנדערען אריינשטעקען דעם קאָפּ אין קאָרעטע, האָט מען פאר־לייגט די אויערען און זיך געביסען, זיך געשלאָגען זייטיג מיט א הינטערשטען פוס און שלאָגענדיג געקוויטשט.

טור־טור־רור, האָט זיך דאָס רוישען פון דער דרעש מאשין מיט א פרעהליכער אטמעיט געטראָגען ווייט ארום דער פארם.

טור־טור־רור....

דער שייער איז ביז די קראָקווּעס פארלענט, און אין דרויסען זיינען אויס־געשטעלט סקיריטעס ביז'ן פסח צום דרע־שען. טו, רו־רו, מען האָט קארן צו גוטע פרייזען פארקויפט, דער פרייצעט דער "ראָ־טע" איינגעצאָהלט און אויף נייע דריי יאָהר א קאָנטראַקט געשריבען.

טור־טור־רור....

און ווי נח פארן מבול, אזוי האָט מען זיך אין דער פארם געריכט אויפ'ן בייזען גאסט, אויפ'ן ווינטער. מען האָט אויף די בוידעמס שטרוי אנגעטראָגען. די פענסטער איבערגעקיטעוועט מיט נייע שטרוי־

עגע לאָדעגלאך באשלאָגען.

און לאנג אין די אויענטען האָבען זיך די שותפים געצאָ'ט, ווי מען זאָל באנעגע־נען דעם ווינטער, וועלכע פערד זענען ניט ווערט דעם ווינטערגעש, וועגען א ווארים ארט פאר די קעלבער, ווי בעסער איינדע־קען די גרויבער קאָרטאָפעל .עס זאָל זיך ניט אריינכאפּען דער פראסט.

ליפּעע האָט זיך אָפּגענארט מיט'ן חשבון, די יום טובים זענען שוין אריבער און די דרעהט זיך נאָך ארום מיט'ן שפּי־ציגען בויך, מיט געשוואָלענע פיס, ברייט־טע בלויע אָדערען דורכ'ן פנים. מיט בלייכע, אָנגעשוואָלענע ליפּען און קורצען אטעם, און עס דאכט זיך איר אז עס וועט נאָר קיין סוף ניט נעמען.

די ימים נוראים איז ביי זיי אין שטוב געווען דער מנין, ווען די ווייבער פון די ארומיגע דערפער זענען זיך צוזאמענ־נעקומען צו זיי אין אלטער צום דאוונען, האָט זי זיך קיין ארט ניט געפונען. אלע איינען האָט זי געפילט דענען געווענדעט צו איהר בויך, פון בויך צו די פיס — ווי מען וואָלט זיך געוואונדערט. וואָס אזעלכע דיענע שטעקענס קענען אויסהאל־טען אזא משא.. דערנאָך צום פנים און צוריק צום בויך.

די זיצט ערשט ביי אן אויסגעהייצ־טען אויוועזן, ארבייט נאָך אלץ די זעלבע זאַך, וואָס זי האָט אָנגעהויבען פאר די יום־טובים און הערט זיך צו צום זימזען פון רעגעלע, וואָס דראָבעט אויף די קליינע שייבערעך, ווי פון א געריטער זיפ, עסט זיך איין אין די ביינער אין מארך אָהן א אויפהער.

אין שטוב טראָגט זיך ארום א זאָטער נעבעל פון אלס דאָס גוטע שאָפעס מיט סאָהען און אָנגעפרעגעלטע ווארענע, א שייסלער מיט גרויפענס. ארבעס און בעבעלעך, פעסער מיט געזייערטע אויגער־העס און קרויט, אין קעלער און אויפ'ן נאָרטען גרויסע גרייבער מיט מאָרטאָפעל און בוראָאעס, אויבען איבערן קאָפּ, אויפ'ן אויוועז, א גרויסער זאַק טרוקענע באָרען, און פארן שטוב אונטער דער ברייטער ברייטער סטריכע זענען פופּעצען אלטע נענז געוועגט צום מאָרמעגען; דורך נאָנצע נעכט טראָגט זיך ארום זייער נאָרנאָטשען אזוי הייסיש אָנגענעהם, און פון צייט צו צייט וואָרפען זיי ארויס א פרעהלעך גע־שריי אין דער וועלט אריין.

די ליעבע וואָרעקייט, וואָס האָט אין דער פריה אין שטוב געהערט, האָט זיך ביז נאכמיטאָג אויסגעוועבט — די גוט, וואָס האָבען אָנגעהויבען נעהן בייטען די קוויטלעך, האָבען אָנגעטראָגען א נאָטע קעלט, בלאָטע פון באָרוועסע פיס מיט דורכגעווייקטע סערמיגעס און א זשע־נעכטס ריח פון כאמאנטען מיט זברויעס, וואָס מען האָט צוליעב דעם רעגען אריינ־גענומען אין פארהויז.

הייס זיצט ביים טיש איבערן לאנגען קאָנטאָ־בוך, פיהרט מיט'ן פארגעלטען פינגער — פון די געדרעהטע אָפּפיראָסען וואָס ער רייבערט אויס ביז'ן סוף, אז ער הערעט אזש צו די וואָכען.

— איוואן קארטצאָפ שני ימים, א שיינעעעל ביי דער מאָלאָטילָפּע חצי יום.

— סטעפאָנידא האָפּקא, אדבע ימים

על הגראטען, שלשה ביי דער מאָלאָטילקע, לנכות שני ימים בעד הפרה, וואָס האָט זיך געפּאשעט אין האָבער. ער פארטייטשט איר אויף גוייעש.

— באזאיען, סיקאָליקאָ, זאזולקא פטאשקא. — נודזעט סטעפאנידע און זוכט די האנד צום קושען. "יא גלופּא באָ־בא, זאָלען מיר די אויגען בלינד ווערען, זאָלען מיר די פיס אָפּפאָלען, זאָל זיך מיר אין בויך פארדרעהען באזייקא...."

חיים לייענט ווייטער — טעראָס כוואינקא האָט געהאט שני ביימען פשתים צריך געהן שני ימים קאָסען, מפני מחלה שלח את הבאבא שני ימים שארען הוי מגיע נאָך יום אחד א קאָסער...

ליפּשע האָט זיך פארקוקט אויף הייסען מיט דער שפּיציגער סאמעטענער יארמולקע און גרויסע הינטיטשע שטיוועל, אין וואָטאוועז לייבעל, פון וואנען עס קו־קען ארויס ברודיגע ציצית, מיט דעם אייג־נען אויס אלץ אלטער צום דאוונען, האָט זי זיך קיין ארט ניט געפונען. אלע איינען האָט זי געפילט דענען געווענדעט צו איהר בויך, פון בויך צו די פיס — ווי מען וואָלט זיך געוואונדערט. וואָס אזעלכע דיענע שטעקענס קענען אויסהאל־טען אזא משא.. דערנאָך צום פנים און צוריק צום בויך.

די זיצט ערשט ביי אן אויסגעהייצ־טען אויוועזן, ארבייט נאָך אלץ די זעלבע זאַך, וואָס זי האָט אָנגעהויבען פאר די יום־טובים און הערט זיך צו צום זימזען פון רעגעלע, וואָס דראָבעט אויף די קליינע שייבערעך, ווי פון א געריטער זיפ, עסט זיך איין אין די ביינער אין מארך אָהן א אויפהער.

אין שטוב טראָגט זיך ארום א זאָטער נעבעל פון אלס דאָס גוטע שאָפעס מיט סאָהען און אָנגעפרעגעלטע ווארענע, א שייסלער מיט גרויפענס. ארבעס און בעבעלעך, פעסער מיט געזייערטע אויגער־העס און קרויט, אין קעלער און אויפ'ן נאָרטען גרויסע גרייבער מיט בוראָאעס אויבען איבערן קאָפּ, אויפ'ן אויוועז, א גרויסער זאַק טרוקענע באָרען, און פארן שטוב אונטער דער ברייטער ברייטער סטריכע זענען פופּעצען אלטע נענז געוועגט צום מאָרמעגען; דורך נאָנצע נעכט טראָגט זיך ארום זייער נאָרנאָטשען אזוי הייסיש אָנגענעהם, און פון צייט צו צייט וואָרפען זיי ארויס א פרעהלעך גע־שריי אין דער וועלט אריין.

די ליעבע וואָרעקייט, וואָס האָט אין דער פריה אין שטוב געהערט, האָט זיך ביז נאכמיטאָג אויסגעוועבט — די גוט, וואָס האָבען אָנגעהויבען נעהן בייטען די קוויטלעך, האָבען אָנגעטראָגען א נאָטע קעלט, בלאָטע פון באָרוועסע פיס מיט דורכגעווייקטע סערמיגעס און א זשע־נעכטס ריח פון כאמאנטען מיט זברויעס, וואָס מען האָט צוליעב דעם רעגען אריינ־גענומען אין פארהויז.

הייס זיצט ביים טיש איבערן לאנגען קאָנטאָ־בוך, פיהרט מיט'ן פארגעלטען פינגער — פון די געדרעהטע אָפּפיראָסען וואָס ער רייבערט אויס ביז'ן סוף, אז ער הערעט אזש צו די וואָכען.

— איוואן קארטצאָפ שני ימים, א שיינעעעל ביי דער מאָלאָטילָפּע חצי יום.

— סטעפאָנידא האָפּקא, אדבע ימים

צי קענען אידען געפינען ארבייט אין פראנקרייך

(א בריעף פון פאריז.)

פון י. שעכטמאן.

פראנקרייך איז איצט פאקטיש דאָס איינציגע לאנד, וואוהין עס געהט נאָך די אידישע אימיגראציע פון מזרח־אייראָ־פּא. דער דאָזיגער אימיגראציע ווידמיט מען וועניג אויפמערקזאמקייט אין די אי־דישע געזעלשאפטליכע קרייזען. פאר איהר עקזיסטירען קיין ספּעציעלע אימיגרא־ציאָנס ביוראָס. ארום איהר מאכט מען גרויסע מעלה. מען פארבינדט ניט מיט פראנקרייך ווי וועגען אן ענטפער אויף דער אידישער עמיגראציע פראבלעם. דער שטראָם פון אידישע אימיגראנטען אין פראנקרייך געהט שטיל, כמעט אינבא־מערקט.

דאָס איז אין א געוויסער מאָס, א גרויסע מעלה. מען פארבינדט ניט מיט דער אידישער אימיגראציע אין פראנק־רייך צו גרויסע האָפענונגען, מען רייזי־קירט ניט זיך מתיאש צו זיין. אין דער זעלבער צייט איז דער מאנגעל פון געזעל־שאפטליכען אינטערעס צו דער אידישער איינוואנדערונג אין פראנקרייך אויך א גרויסער חסרון. די אידישע וועלט און אויך יענע טויזענטער פאטענציעלע אימי־גראנטען, וועלכע קלייבן זיך אריבערצו פארען אין פראנקרייך, זענען זעהר וועניג אינפארמירט וועגען די ארבייטס־באדינ־גונגען און ארבייטס־געלעגענהייטען אין פראנקרייך. און דאָס איז אָפּט א מקור פון אומצאָפריעדענהייט אין מענשליכע טראגעדיעס.

פראנקרייך איז איצט אשר דאָס איינציגע לאנד אין דער וועלט, וועלכע ווייסט גאָרניט פון ארבייטס־לאָזיגקייט. לויט אפיציעלע ידיעות, זענען אין פראנק־רייך אין יאָהר 1927 געווען פארבראָכענע טרייט אינגאנצען 22.000 ארבייטס־לאָזע, אין יאָהר 1928 — 11650, אין יאָהר 1929 — 817, אין יאָהר 1930 — 816. מען באהויפּטעט, אז די דאָזיגע סטאטיס־טיק איז ניט קיין אויסשעפענדיג. דאָס איז מן הסתם ריכטיג. אָבער אפילו ווען מען זאָל פארדאָפּלען אדער גאר אפדרייפאכען די דאָזיגע צאָלען, בלייבט דאָך אלץ די צאָל ארבייטס־לאָזע אין פראנקרייך א מיי־נימאלע — באזונדערס ווען מיר פארגלייי־כען איהר מיט 7.000.000 ארבייטס־לאָזע אין אמעריקע, מיט 3.000.000 אין דייטש־לאנד, מיט 2.000.000 אין ענגלאנד און מיט 210.000 אין פוילען. אז ארבייטס־לאָזיגקייט עקזיסטירט אין פראנקרייך ניט, פארקעהרט, מען נויטיגט זיך שטארק אין אויסלענדישע ארבייטס־כחות. אין יאָהר 1929 זענען אין פראנקרייך אָנגעקו־מען לערך 179.000 ארבייטער פון אנדע־רע לענדער. און די אויפנאמע פעהיגקייט פון פראנקרייך איז נאָך ווייט ניט אויס־געשעפּט. פראנקרייך איז בכלל א ווייניג באָפעלקערטע לאנד: אין דייטשלאנד לע־בען אויף א קוואדראט־קילאָמעטער 135 מענשען, אין בעלגיען — 247 מענשען. אין דאָס איז אפילו אין גע־פראנקרייך ניט מעהר ווי 75. דער נאָטיליכער צוואוואוקס פון דער באָפעל־קערונג איז אויך נאר א קליינער. פאר 5 יאָהר (1929 - 1924) איז די באָפעלקערונג אין פראנקרייך פארגרעסערט געוואָרען ניט מעהר ווי מען 42.000 נפשות, אין דער זעלבער צייט ווען דייטשלאנד האָט פאר די דאָזיגע 5 יאָהר פארגרעסערט איהר באָפעלקערונג מיט 456.000 נפשות.

דאָס אלץ שאפט, זעלבסטפארשטענד־ליך, אביעקטיוו די גרויסע מעגליכקייטען פאר אן איינוואנדערונג פון פרעמדע ארי־בייטס־כחות. ווי מיר האָבען געזעהן, זע־נען נאָר אין דעם פארגאנג יאָהר אריינגע־קומען אין פראנקרייך 179.000 אויסלענ־דישע ארבייטער. פארוואָס־זשע זאָלען די אידען ניט אויסמאכען א באדייטענדען טייל פון דער דאָזיגער פרעמדער איינ־וואנדערונג? פארוואָס זאָלען ניט צענד־ליגער טויזענטער אידען יעדען יאָהר אריינקומען אין דאָס גאסטפריינדליכער פראנקרייך?

די תשובה איז ניט קיין פּשוט'ע. זי איז פארבונדען מיט א גאנצער רייע פון ספּעציפיש ארבייטס־באדינונגען און ווירטשאפטליכע באדערפענישען פון דעם פראנצויזישען עקאָנאָמישען לעבען. פראנקרייך איז אין דער ערשטער רייע נאָך עד היום אן אגראר־לאנד. אין דער לאנדווירטשאפט זענען באשעפטיגט ארום 8.951.000 פערזאָן און אין דער אינ־דוסטריע 6.500.000. דער הערשענדער לאנדווירטשאפטליכער טיפּ איז — א קליינער פארמער; לערך 25 פּראָצענט פון דער דאָרפישער באָפעלקערונג באָזיצט וויינינגער ווי 10 העקטאר באָדען. אין די דאָזיגע קליינע ווירטשאפטען לעבען אר־בער א גרויסען קרייזס, פיהען א שטארקע באָדערפענייש אין ארבייטער־כחות, ווייל די פויערים־זיינען פארלאָזט דעם דאָרף,

זי ווייסט אז אין אזא צייט דארף מען האָבען עפּעס אן איינענעם זכות און זי בענקט נאָך א אידען א דורכגעהער, וואָס טוט צוליעב אָפּעסען א וועטשערע, א פארווייסט ביסעל מילכיגע זופּ, וואָס זי האָט אליין אָפּגעקאָכט אויפ'ן דריי־פּוס, דערנאָך וועט ער בענשען און זאָגען הרחמן ביי איהר טיש, וואָס זי האָט געגרייט...

אלץ אין שטוב — ווייסט זי, געהערט צו הייס'ען, נאָר אז עס קלאפּט אָן א איד ביינאכט און זי עפענט אויף און צופיהרט א פייער און שטעלט צו עפּעס וואָרעמס, און מאכט פאר איהם א געלעגער, — דאָס געהער צו איהר, און דאָס וועט ביי איהר קיינער ניט צוגעהמען...

און אז מען זעהט ניט קיין אידען אדורכגעהער, גיסט זיך אויס דאָס גאנצע גוטס, וואָס עס האָט זיך, ביי איהר אין הארצען אנגעקליבען, צו די פאראבקעס אין הויף, צו די גוים, וואָס קומען צו דער מאראטילקע, גיט זי וועמען אן אוגערסע, אביסעל זויערמילך צום ברויט, א שטיקעל חלה פון שבת פאר א קינד, א גוישעל ברכה קען אויך מקוים ווערען...

דערווייל מאכט זיך א קרייע מיט דעם שותף. ליבער גאָט, ווי ביי גזלנים האָט זי זיך געבעטען. לאָזט אפ! זאָל אוב־זערס איבערגיין. ערשט איז ניט קיין צייט דערצו...

אָנגעהויבען האָט זיך עס פאר א גאָרניש. דעם שותף'ס אינגעל האָט אָנ־גענומען אביסעל פּסולת פאר די עופות אין גענאנגען איהר שמואל, דער צווייטער פון עלטערען, פרעגען, פארוואָס מען נעהמט פון שותפישע. גלייכער וואָלט געווען צו וואַרטען ביז מען וועט צוטייילען.

האָט איהם דעם שותף'ס אינגעל גע־ענטפערט, אז ער טעג נאָך נעהמען אביסעל פּסולת, ווייל ביי זיי האָבען זיך הייייאר די קאטשקעס אויסגעפּיקט, און איהר האָט אויסגעהאָדעוועט דרייסיג שטיק אויף הויפשען.

האָט עס שמואל'ן פארדראָסען, פאר־וואָס די קאטשקעס שטעכען זיי אויס די אויגען א גאנץ יאָהר — און האָט געזאָגט גלאט אין דער וועלט אריין: אז אדענט־ליכע מעגשען דינגען א פוהר, ווען מען דאַרף פאָהרען אויף א חתונה און נעהמען ניט צו פון הויף די בעסטע פאר פערד מיט א גוי אויף צוויי טעג אין סאמע „ווישנווא".

א וואָרט פאר א וואָרט איז געוואָרען א קריגערייי, איז מען ארויס פון ביידע הייזער צו הילף. האָט דער עלטערער בחור נעוואָלט זיך ארויסברעכען פון שטוב מיט א „ראפּניק". האָט איהם ליפּשע ביים טיר מיט'ן בויך פארשטעלט דעם וועג און גע־שוואוידען מיט כבוד אב ואם, זי זאָל אויי בשלום איבערקומען, ווי ער וועט בלייבען אין שטוב...

פלוצלינג האָט זיך פון דרויסען דער־הערט דער שותף'ס'טעס קול:

— זאָל עס דער מאמען! !...

ווי א שווארצע קראָה, וואָס זאָגט אן שלעכטס, האָט זיך עס צוטראָגען איבערן הויף, זיך אריינגעריסען אין שטוב אין שוין עטליכע טעג, אז מען קען זי פון שטוב ניט ארויסגאָגען.

ליפּשע האָט עס מורא אפילו אין גע־דאנק איבערהארן, אָבער ליעבער גאָט, הארציגער, איינציגער באשעפער, פאר־וואָס? פאר וועלכע זינד? אפילו א משוגענעם הונט ווייסט מען עס דאָך ניט אין אזא צייט.

מען האָבען עפּעס אן איינענעם זכות און זי בענקט נאָך א אידען א דורכגעהער, וואָס טוט צוליעב אָפּעסען א וועטשערע, א פארווייסט ביסעל מילכיגע זופּ, וואָס זי האָט אליין אָפּגעקאָכט אויפ'ן דריי־פּוס, דערנאָך וועט ער בענשען און זאָגען הרחמן ביי איהר טיש, וואָס זי האָט געגרייט...

אלץ אין שטוב — ווייסט זי, געהערט צו הייס'ען, נאָר אז עס קלאפּט אָן א איד ביינאכט און זי עפענט אויף און צופיהרט א פייער און שטעלט צו עפּעס וואָרעמס, און מאכט פאר איהם א געלעגער, — דאָס געהער צו איהר, און דאָס וועט ביי איהר קיינער ניט צוגעהמען...

אדורכגעהער, גיסט זיך אויס דאָס גאנצע גוטס, וואָס עס האָט זיך, ביי איהר אין הארצען אנגעקליבען, צו די פאראבקעס אין הויף, צו גוים, וואָס קומען צו דער מאראטילקע, גיט זי וועמען אן אוגערסע, אביסעל זויערמילך צום ברויט, א שטיקעל חלה פון שבת פאר א קינד, א גוישעל ברכה קען אויך מקוים ווערען...

דערווייל מאכט זיך א קרייע מיט דעם שותף. ליבער גאָט, ווי ביי גזלנים האָט זי זיך געבעטען. לאָזט אפ! זאָל אוב־זערס איבערגיין. ערשט איז ניט קיין צייט דערצו...

אָנגעהויבען האָט זיך עס פאר א גאָרניש. דעם שותף'ס אינגעל האָט אָנ־גענומען אביסעל פּסולת פאר די עופות אין גענאנגען איהר שמואל, דער צווייטער פון עלטערען, פרעגען, פארוואָס מען נעהמט פון שותפישע. גלייכער וואָלט געווען צו וואַרטען ביז מען וועט צוטייילען.

האָט איהם דעם שותף'ס אינגעל גע־ענטפערט, אז ער טעג נאָך נעהמען אביסעל פּסולת, ווייל ביי זיי האָבען זיך הייייאר די קאטשקעס אויסגעפּיקט, און איהר האָט אויסגעהאָדעוועט דרייסיג שטיק אויף הויפשען.

האָט עס שמואל'ן פארדראָסען, פאר־וואָס די קאטשקעס שטעכען זיי אויס די אויגען א גאנץ יאָהר — און האָט געזאָגט גלאט אין דער וועלט אריין: אז אדענט־ליכע מעגשען דינגען א פוהר, ווען מען דאַרף פאָהרען אויף א חתונה און נעהמען ניט צו פון הויף די בעסטע פאר פערד מיט א גוי אויף צוויי טעג אין סאמע „ווישנווא".

א וואָרט פאר א וואָרט איז געוואָרען א קריגערייי, איז מען ארויס פון ביידע הייזער צו הילף. האָט דער עלטערער בחור נעוואָלט זיך ארויסברעכען פון שטוב מיט א „ראפּניק". האָט איהם ליפּשע ביים טיר מיט'ן בויך פארשטעלט דעם וועג און גע־שוואוידען מיט כבוד אב ואם, זי זאָל אויי בשלום איבערקומען, ווי ער וועט בלייבען אין שטוב...

פלוצלינג האָט זיך פון דרויסען דער־הערט דער שותף'סעס קול:

— זאָל עס דער מאמען! !...

ווי א שווארצע קראָה, וואָס זאָגט אן שלעכטס, האָט זיך עס צוטראָגען איבערן הויף, זיך אריינגעריסען אין שטוב אין שוין עטליכע טעג, אז מען קען זי פון שטוב ניט ארויסגאָגען.

ליפּשע האָט עס מורא אפילו אין גע־דאנק איבערהארן, אָבער ליעבער גאָט, הארציגער, איינציגער באשעפער, פאר־וואָס? פאר וועלכע זינד? אפילו א משוגענעם הונט ווייסט מען עס דאָך ניט אין אזא צייט.

פון ווייטן אין אן אויגענבליק, ווען מען האָט אויפגעהערט צו הערען דעם שותף'ס אינגעל,